

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.498>

JEL classification: Q10, L10, L19

UDC: 338.43.01:005.21

Валентина БИБА

кандидат економічних наук, доцент,

кафедра менеджменту,

Білоцерківський національний аграрний університет, Україна

E-mail: vbiba584@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-9157-3191

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Розвиток аграрного сектора економіки в умовах посилення конкуренції та глобалізації ринків зумовлює зростання ролі стратегічного управління суб'єктами господарювання в аграрному секторі економіки країни. Стрімкий перехід України до ринкових відносин призвів до трансформації існуючої системи управління. Недостатнє використання в сучасних економічних умовах наукових методів управління сільським господарством на всіх рівнях породило нездатність виробляти правильний напрямок його розвитку, обґрунтовувати раціональну виробничу структуру на довгострокову перспективу, максимально адаптовану до реальних ринкових умов та забезпечує економічну ефективність.

Метод (методологія). У процесі дослідження використані загальнонаукові та спеціальні методи: діалектичний та абстрактно-логічний – для теоретичних і методичних узагальнень, визначення сутності розвитку з врахуванням специфіки діяльності сільськогосподарських підприємств, формулювання висновків; монографічний – для вивчення й оцінки сучасного стану розвитку стратегічного управління в сільськогосподарських підприємствах; експертного оцінювання – для дослідження стратегічних компетенцій управлінського персоналу, оцінювання стратегічного потенціалу розвитку підприємства, набору ключових характеристик керівників, що обумовлюють якість реалізації функцій стратегічного управління розвитком підприємств.

Результати. Аналіз теоретичних основ управління стійким розвитком сільського господарства дозволяє зробити такі висновки: процесу управління будується на системному підході, що вимагає аналітичні дослідження у побудові, функціонуванні та розвитку структурної бази об'єктів дослідження; термін «стійкий розвиток» не має у сучасній науковій літературі однозначного тлумачення; у практиці стратегічного управління застосовуються кілька моделей організації систем: проектна, планова, позиціонування, що базується на системі збалансованих показників ефективності.

Ключові слова: сільське господарство; стратегічне управління; суб'єкти господарювання; моделі; стратегія.

Вступ

Розвиток аграрного сектора економіки в умовах посилення конкуренції та глобалізації ринків зумовлює зростання ролі стратегічного управління суб'єктами господарювання в

аграрному секторі економіки країни. Стрімкий перехід України до ринкових відносин призвів до трансформації існуючої системи управління. Недостатнє використання в сучасних економічних умовах наукових методів управління сільським господарством на всіх

© Валентина Биба, 2024

Отримано: 02.05.2024 р.

Рекомендовано до друку: 18.05.2024 р.

Опубліковано: 29.05.2024 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Биба В. Теоретичні основи стратегічного управління сільським господарством. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 2. С. 498-505. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.498>

рівнях породило нездатність виробляти правильний напрямок його розвитку, обґрунтувати раціональну виробничу структуру на довгострокову перспективу, максимально адаптовану до реальних ринкових умов та забезпечує економічну ефективність. Тим більше, що нині зростає відповідальність менеджменту підприємства як за вибір найкращого спрямування досягнення своєї мети з урахуванням факторів його внутрішнього та зовнішнього середовища, так і за розвиток прилеглих сільських територій. Стратегічне управління є вибір сфери діяльності у постійно мінливому середовищі задля досягнення довгострокових цілей підприємств. Стратегічний менеджмент має відповідати такі питання: де зараз організація, у напрямі вона має розвиватися як і досягається бажаний результат. Механізми внутрішнього та зовнішнього впливу на економічні інтереси землекористувачів сприяють стратегічному управлінню земельними ресурсами. Зовнішнє стратегічне управління складає державному рівні. Землепорядкування у сільськогосподарських підприємствах проводиться при залученні висококваліфікованих фахівців та є довгостроковим чи стратегічним напрямом.

Стратегічне управління сільськогосподарським виробництвом дозволяє забезпечувати високу конкурентоспроможність сільськогосподарських товаровиробників та продукції сільського господарства, сталий розвиток галузі у довгостроковій перспективі, інтенсивно розвивати ринки продовольства.

Теоретико-методичний та прикладний супровід стратегічного управління підприємствами та їх розвитку розкрито у роботах таких відомих вчених, як В. Андрійчук, В. Аранчій, Д. Васильківський, О. Виханський, К. Волощук, О. Гудзинський, Л. Євчук, О. Єрмаков, І. Ігнат'єв, М. Малік, М. Місюк, Г. Осовська, В. Пастухова, О. Писаревський, С. Руденко, А. Стельмашук, С. Судомир, Н. Тарнавська, І. Тищенко, Р. Фатхутдинов, А. Чикуркова, З. Шершньова, І. Ясінецька та інших. Актуальність дослідження напрямів розбудови системи стратегічного управління для забезпечення довгострокового розвитку

сільськогосподарських підприємств обґрунтована низькою ефективністю їх функціонування, яка пов'язана з недостатністю теоретичних розробок щодо використання стратегічного управління в аграрній галузі та необхідністю узагальнення наявних і генерації нових ідей, адекватних сучасним умовам господарювання.

Мета статті

Мета статті – на основі узагальнення дослідження науковців запропонувати заходи по удосконаленню теоретичних засад здійснення стратегічного управління діяльністю суб'єктами підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження

Починаючи із середини XIX ст. ведуться інтенсивні розробки у сфері теорії розвитку. Г. Спенсер стверджує, що світ необхідно розглядати з динамічної точки зору, визнаючи еволюційні принципи розвитку: «...шляхом малих природжень і змін могло відбутися з часом будь-яке перетворення ...можна перейти від однієї форми до форми, яка докорінно від неї відрізняється». Г. В. Гегель виявляє закони розвитку – закони діалектики. У інтерпретації Ф. Енгельса діалектика Гегеля була виражена у трьох законах: 1) закон переходу кількісних змін у якісні та назад; 2) закон взаємопроникнення протилежностей; 3) заперечення заперечення. Маркс «накладає» основні закони діалектики на матеріальний світ і тим самим формує фундамент сучасного діалектичного матеріалізму. «Матеріалізм бере природу за первинне, дух – за вторинне, перше місце ставить буття, друге – мислення. Ідеалізм надходить назад», – зазначають науковці і роблять висновок у тому, що «розвиток є боротьба протилежностей» [1].

Розвиток можна визначити як поетапна кількісна і якісна зміна системи, що супроводжується структурним, цільовим та результативним перетворенням. Відрізняють дві форми розвитку:

- прогресивна, що передбачає поступово зростаючий потенціал об'єкта, процесу і т. п.;
- регресивне – навпаки, що веде до спрощення, занепаду, виродження.

Їх вибір найчастіше визначено цілями суб'єкта управління та умовами реалізації. До останніх слід віднести наявність ресурсів і технологій виробництва. Ці чинники розвитку носять визначальний характер, оскільки одномоментно у виробництві може бути використана обмежена кількість ресурсів при використанні незмінного набору технологій, але вдосконалення останніх дозволяє постійно або розширювати набір ресурсів, що використовуються, або економити в кількісному вираженні їх застосування при постійному зростанні якості кінцевого продукту. Саме цей логічний ланцюг лежить в основі прогресивного розвитку та необхідності широкого застосування інноваційних технологій у масовому виробництві. В умовах високої динамічності зміни довкілля про регресивний розвиток економічних систем можна стверджувати вже на стадії стагнації виробництва товарів та послуг.

У сучасних умовах особливого значення набуває поняття «стійкий розвиток» сільського господарства.

Уклад в наукових виданнях визначається як міцна, «укорінена традиція, основа чогось» [2]. У сучасному розумінні стійкість пов'язана насамперед зі сферою матеріального виробництва та фінансів та виражає стан організації, господарська діяльність якої забезпечує в нормальних умовах виконання всіх її зобов'язань перед працівниками, іншими організаціями, державою завдяки достатнім доходам та відповідності доходів та витрат. У сучасному розумінні категорія стійкості спирається на системний характер побудови економіки в пропорціях, що забезпечують розширене відтворення всім учасників процесу руху товару від виробника до споживача. Стейкий розвиток сільського господарства можна визначити як стабільне виробництво, засноване на використанні прогресивних технологій, з метою повного забезпечення потреб населення в продовольстві.

Розвиток сільського господарства як соціально-економічної підсистеми економіки, що тим більше носить стійкий характер, невідривно пов'язане з категорією «управління». Управління – це цілеспрямований вплив на систему, спрямоване на досягнення нею бажаного

стану. Стратегічне управління розвитком, насправді, передбачає довгостроковий, поступальний характер руху до мети.

Забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва є комплексною проблемою та можливе за умов комплексного управління, спрямованого на: зниження рівня ризиків; впровадження та використання інноваційних технологій виробництва; розвиток сільськогосподарської та несільськогосподарської зайнятості у сільській місцевості; підвищення соціальної захищеності сільського населення та вирівнювання його доходів у порівнянні з міським населенням; покращення доступу для суб'єктів господарювання, які ведуть підприємницьку діяльність на селі, до ринків матеріально-технічних, кредитних, інформаційних, інших ресурсів; здійснення програм щодо покращення екологічної ситуації [3]. Розвиток сільського господарства може бути одним із найважливіших джерел підвищення добробуту населення, і ефективне управління цим процесом є об'єктивною необхідністю. Воно має здійснюватися на державному, територіальному рівнях управління (субдержавному, місцевому) та рівні суб'єкта господарювання. Праця, земля та капітал – це, з одного боку, виробничі фактори, комплексність яких визначає саму можливість здійснення процесу створення доданої вартості, а з іншого – цінності та необхідний потенціал незалежної держави.

Стратегічне управління аграрним сектором економіки країни має особливості. У сільському господарстві прибуток нижчий, ніж у інших галузях, він має високу капіталомісткість, тривалий період обороту капіталу тощо. Тому у сільському господарстві приплив інвестицій буде значно меншим, ніж в інших галузях [4].

Першочерговими цілями сільськогосподарських підприємств за стратегічного управління є:

- зміцнення позицій над ринком сільськогосподарської продукції та продовольства, дослідження нових сегментів;
- покращення фінансово-економічного стану (збільшення обсягів виробництва, забезпеченість прибутковості та інших показників, що характеризують фінансовий

стан суб'єкта господарювання в сфері аграрного бізнесу);

- гарантія повної надійності у виробничо-господарській діяльності за допомогою формування резервів матеріально-технічних ресурсів, системи страхування ризиків;
- завоювання високої ділової репутації, для чого необхідно здійснювати бездоганну внутрішню організаційну політику, висуваючи як безумовні пріоритети своєчасне виконання укладених контрактів, чесність у розрахунках, високий рівень якості товарів та послуг.

Стратегічне управління у сільськогосподарських підприємствах – це обов'язкова вимога їхнього ефективного розвитку. Вони мають як недоліки, і переваги, які впливають на обрану стратегію.

Особливість сільського господарства в тому, що тут є фактори, що впливають на стратегічне управління в суб'єктах господарювання в сфері аграрного бізнесу, але при цьому відсутні в інших галузях. Це, наприклад, природно-кліматичні чинники, територіальна закріпленість, сезонність, диспаритет цін тощо.

Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва, вважаємо за доцільне класифікувати фактори ризиків аграрного сектору економіки за факторами виникнення та виділити два основні блоки: зовнішні фактори та внутрішні фактори. До зовнішніх віднесемо чинники, які залежить від діяльності підприємства, а внутрішні безпосередньо залежить від своїх дій.

Стратегічне управління у сільськогосподарських підприємствах є необхідною умовою їхнього ефективного розвитку. Господарства корпоративного сектору аграрної економіки, як малі, так і великі, мають переваги і недоліки, які впливатимуть на стратегію, що обирається.

Стратегічний потенціал сільськогосподарського підприємства визначається наступним комплексом факторів:

- наявністю (обсягом) стратегічних ресурсів;
- складом та якістю кожного виду вхідних матеріально-технічних ресурсів, що використовуються в технологічному процесі;

- ступенем використання ресурсного потенціалу.

При формуванні стратегії сільськогосподарських підприємств важливо застосовувати як кількісні, і якісні підходи і методи. Необхідність поєднання кількісних та якісних методів породжує проблему їхнього органічного комбінування в процесі побудови стратегії.

Вибір стратегічного управління здійснюється сільськогосподарськими підприємствами залежно від їхньої рольової та змістовної функції на ринку. Відповідно до рольової функції сільськогосподарські підприємства, на основі обстежень господарств корпоративного сектору аграрної економіки поділяються на такі види: лідери (частка на ринку 40%), претенденти на лідерство (30%), ведені, що йдуть за більшими і сильнішими суб'єктами господарювання на певній відстані (20%), новачки (частка на ринку до 10%).

У змістовній функції виділяють такі типи сільськогосподарських підприємств-конкурентів:

- великі господарства корпоративного сектору аграрної економіки, які здійснюють масове виробництво;
 - спеціалізовані сільськогосподарські підприємства, що закріплюються у певних нішах (зазвичай це одна-дві ніші, що найкраще пристосовані до певного ринку реалізації сільськогосподарської продукції) і досягають успіхів виключно в рамках цих ніш; дрібні та середні сільськогосподарські підприємства, які здійснюють експериментальне виробництво, завдяки чому вони випереджають суперників у нововведеннях;
 - малі суб'єкти підприємницької діяльності в сфері аграрного бізнесу, що використовують ефект гнучкості та високої маневреності у конкуренції з іншими сільськогосподарськими підприємствами.
- Залежно від суб'єкта, що здійснює стратегічне управління розвитком сільського господарства, слід виділити його такі види:
- зовнішнє, яке здійснюється надіндивідуальним суб'єктом – державою;

– внутрішнє, що коригується економічною доцільністю здійснення агробізнесу у довгостроковій перспективі.

Земля – головний засіб виробництва у сільському господарстві. Її якісні характеристики багато в чому визначають виробничий потенціал сільського господарства країни, регіону та кожного суб'єкта господарювання в цьому секторі економіки. Стратегічне управління земельними ресурсами здійснюється через механізми зовнішнього та внутрішнього впливу на економічні інтереси власників та користувачів землі [5]. Зовнішнє стратегічне управління здійснюється державою. Його головна мета полягає в тому, щоб, з одного боку, стимулювати ефективно землекористування агробізнесом, а з іншого – здійснювати контроль за станом ресурсів, що використовуються.

Кадри, їх кількісні та якісні характеристики – найважливіший компонент виробничого процесу в агровиробництві. Розвиток кадрового потенціалу є однією з головних цілей держави та суб'єкта господарювання, оскільки саме людина з її здібностями до продуктивної праці, навчання, організаційним засадам в умовах ринкової економіки стає ініціатором та ідейним «двигуном» керованого динамічного розвитку виробничих систем [6]. При цьому не можна забувати, що трудові ресурси – категорія демографічно-територіальна, яка є чисельністю населення конкретної території у працездатному віці. Кадри – це економічне вираження трудових ресурсів, зайнятих у конкретній сфері, галузі діяльності, організації.

В повоєнний період постане необхідність реалізації комплексу державних програм соціального розвитку села, спрямованого на:

- регулювання зайнятості сільського населення через розвиток альтернативних видів виробництва; відновлення об'єктів соціальної інфраструктури та інженерного облаштування сільських поселень;
- інформатизацію та технічну підтримку сільськогосподарських товаровиробників.

Матеріально-технічні ресурси є матеріальною базою виробничого процесу. Головна мета управління ними полягає у забезпеченні безперервного процесу забезпечення основного виробництва необхідними запасами в оптимальній кількості

та заданої якості за мінімальних витрат звернення [7]. У будь-якому виробничому циклі важливим є поруч із процесом постачання оборотними засобами, споживаними одномоментно і переносять свою вартість на створюваний продукт одночасно, організація та управління відтворенням основних фондів, що використовуються як засоби виробництва. У сільському господарстві цей процес набуває особливостей: як основний засіб виробництва використовуються живі організми – сільськогосподарські тварини та рослини. Все це дозволяє виділити ще одну особливість сталого розвитку агросфери – органічний взаємозв'язок управління матеріально-технічними та земельними ресурсами. Відтворення одних визначає ефективність використання інших, і навпаки.

Умовою ефективного використання виробничого та ресурсного потенціалів сільськогосподарських підприємств є формування такого механізму управління, який би поєднував підсистеми економічного, мотивуючого, організаційного та правового характерів.

Не менш важливого значення набуває питання підтримки з боку держави запровадження інноваційних технологій в аграрне виробництво [8]. Крім цих напрямів державного регулювання та підтримки розвитку агровиробництва, слід назвати й інші механізми:

- оподаткування діяльності суб'єктів господарювання в сфері аграрного бізнесу;
- фінансування науки та освіти.

Організаційний механізм управління покликаний формувати та посилювати організаційний потенціал сільського господарства та його підкомплексів. До складу механізму входять:

- структурні механізми, що визначають склад, характеристику факторів виробництва, зв'язку та співвідношення між ними; організацію управління, головне завдання якого зводиться до мобілізації можливостей впливу системи управління на всі боки її діяльності;
- організація планування, що передбачає розробку комплексу взаємозалежних планів розвитку на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу;

- організаційно-технічний механізм, спрямований на організацію та управління виробничим процесом на основі спеціалізації, концентрації та кооперування виробництва, забезпечення його ритмічності, підвищення ефективності використання виробничих ресурсів, якості виробленої сільськогосподарської продукції, покращення умов та безпеки праці.

Мета правового механізму полягає у перетворенні правовідносин на мотивацію трудової діяльності, координування владних відносин до персоналу відповідно до рекомендацій правових норм.

Економічно доцільні напрями стратегічного управління сталим розвитком сільського господарства:

- сталий розвиток сільських територій;
- організація багатокомпонентного аграрного виробництва;
- збільшення швидкості обороту необоротних активів, їхнє планомірне оновлення; розвиток на міжорганізаційній основі спеціалізованих підрозділів;
- застосування інноваційних технологій виробництва;
- розвиток суміжних галузей зі зберігання та переробки;
- розвиток міжгалузевих взаємовідносин на договірній основі.

Таким чином, стратегічне управління господарствами корпоративного сектору аграрного сектору економіки неможливе без урахування можливих ризиків.

Одним із джерел галузевого ризику в аграрному секторі є збереження монополізованої структури переробних підприємств, оптової та роздрібною торгівлі та відсутність ринкових механізмів, що регулюють цінові взаємини в логістичному ланцюгу руху сільськогосподарської продукції від виробника до споживача. В результаті різкого зростання цінового диспаритету та відповідного погіршення фінансово-вартісних пропорцій міжгалузевих обмінів, які супроводжували лібералізацію цін, сформувався дисбаланс між доходами та витратами сільськогосподарських підприємств. Також необхідно знати, що якщо пропонується продукт або виконання послуг

стандартної якості, але її собівартість значно нижча за середню по сільськогосподарській галузі, то в результаті буде отримано великий прибуток. Цей спосіб покращення результатів діяльності вимагає, щоб продукція не вважалася дешевою чи гіршою якістю, тому що в такій ситуації доведеться знизити ціну, щоб реалізувати продукцію; у міру зниження ціни перевага у сфері собівартості перестане приносити додатковий прибуток.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Аналіз теоретичних основ управління стійким розвитком сільського господарства дозволяє зробити такі висновки:

- процесу управління будується на системному підході, що вимагає аналітичні дослідження у побудові, функціонуванні та розвитку структурної бази об'єктів дослідження; термін «стійкий розвиток» не має у сучасній науковій літературі однозначного тлумачення; у практиці стратегічного управління застосовуються кілька моделей організації систем:
- проектна, планова, позиціонування, що базується на системі збалансованих показників ефективності.

Найбільш раціонально одночасне використання деяких елементів, характерних для кожної з них; стійкий розвиток сільського господарства ґрунтується на забезпеченні стабільного виробництва сільськогосподарської продукції в обсягах, достатніх для задоволення бажань кінцевого споживача за умови організації нормального відтворювального процесу для всіх учасників виробництва та руху продукції; стратегічне управління стійким розвитком сільського господарства має мати комплексний характер і включати у собі заходи щодо вирівнювання економічних умов функціонування та розвитку на макрорівні, і навіть економічної зацікавленості у результатах діяльності кожної організації.

Стратегічне управління розвитком сільського господарства має бути спрямоване на створення сприятливого інвестиційного клімату, соціально-економічних умов, згладжування галузевих особливостей

виробництва, збільшення обсягів виробництва продукції з високим рівнем доданої вартості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Свірідова С. С., Толстова С. А. Сучасні інструменти стратегічного управління сільськогосподарськими підприємствами. *Економіка: реалії часу*. 2017. № (2 (30)). С. 109-116.
2. Кропивко М. М. Теоретичні засади стратегічного управління розвитком сільськогосподарських підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. №(3 (2)). С. 113-118.
3. Східницька Г. В. Теоретичні основи формування системи стратегічного управління у діяльності сільськогосподарських підприємств. *Молодий вчений*. 2016. №3. С. 212-216.
4. Кустрич Л. О. Оцінка ефективності системи стратегічного управління сільськогосподарськими підприємствами Черкаської області. *Причорноморські економічні студії*. 2017. №23. С. 124-129.
5. Лепетан І. М. Формування концепції стратегічного управління витратами сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2017. №10. С. 20-23.
6. Сіренко Н., Баришевська І. Особливості стратегічного управління розвитком аграрних підприємств. *Економіст*. 2012. №2. С. 17-18.
7. Горобець, Н. М., Миргородська Т. О. Застосування стратегічних інструментів під час управління бізнес-процесами аграрних підприємств. *Агросвіт*. 2019. №19. С. 31-37.
8. Харченко Г. А., Дідківська О. О. Роль стратегічного управління в підвищенні агропродовольчого потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2014. №1. С. 56-61.

REFERENCES

1. Sviridova, S. S., & Tolstova, S. A. (2017). Modern tools of strategic management of agricultural enterprises. *Economics: Realities of Time*, (2(30)), 109-116.
2. Kropyvko, M. M. (2018). Theoretical foundations of strategic management of agricultural enterprises development. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, (3(2)), 113-118.
3. Skhidnytska, H. V. (2016). Theoretical foundations of the formation of the strategic management system in the activities of agricultural enterprises. *Young Scientist*, (3), 212-216.
4. Kustrych, L. O. (2017). Assessment of the effectiveness of the strategic management system of agricultural enterprises in Cherkasy region. *Black Sea Economic Studies*, (23), 124-129.
5. Lepetan, I. M. (2017). Formation of the concept of strategic management of costs of agricultural enterprises. *Agrosvit*, (10), 20-23.
6. Sirenko, N., & Baryshevska, I. (2012). Features of strategic management of the development of agricultural enterprises. *Economist*, (2), 17-18.
7. Horobets, N. M., & Myrhorodska, T. O. (2019). Application of strategic tools in the management of business processes of agricultural enterprises. *Agrosvit*, (19), 31-37.

8. Kharchenko, H. A., & Didkivska, O. O. (2014). The role of strategic management in increasing the agri-food potential of agricultural enterprises. *Sustainable Economic Development*, (1), 56-61.

Valentyna Byba, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Management, Bila Tserkva National Agrarian University, Ukraine

Theoretical foundations of strategic management in agriculture

Abstract

Introduction. The development of the agricultural sector in the context of increasing competition and market globalization highlights the growing importance of strategic management for business entities in the country's agricultural economy. Ukraine's rapid transition to market relations has led to the transformation of the existing management system. Insufficient use of scientific management methods in agriculture at all levels under modern economic conditions has resulted in an inability to determine the correct direction for its development, to justify a rational production structure in the long term, and to adapt optimally to real market conditions while ensuring economic efficiency.

Methodology. General scientific and specialized methods were used in this study: dialectical and abstract-logical methods for theoretical and methodological generalizations, defining the essence of development considering the specifics of agricultural enterprises, and formulating conclusions; the monographic method for studying and assessing the current state of strategic management development in agricultural enterprises; expert evaluation for studying the strategic competencies of management personnel, assessing the strategic potential of enterprise development, and identifying key characteristics of managers that determine the quality of strategic management functions in enterprise development.

Results. The analysis of the theoretical foundations of sustainable agricultural management allows the following conclusions: the management process is based on a systems approach, requiring analytical research in the construction, functioning, and development of the structural base of the objects studied; the term "sustainable development" does not have a unanimous interpretation in modern scientific literature; several models of system organization are applied in strategic management practices, including project-based, planned, and positioning models, which are built on a balanced scorecard system.

Keywords: agriculture; strategic management; business entities; models; strategy.

Cite as: Byba, V. (2024). Theoretical foundations of strategic management in agriculture. *Economic Analysis*, 34(2), 498-505. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.498>